

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 15 czerwca 2010 r.

**Pan
prof. dr hab. Karol Musioł
Rektor
Uniwersytetu Jagiellońskiego
w Krakowie**

LKA-4101-01-03/2010/P/09/136

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Uniwersytecie Jagiellońskim - Collegium Medicum (zwanym dalej „Collegium”) w zakresie sprawowania nadzoru nad samodzielnymi publicznymi szpitalami klinicznymi w latach 2006 – 2009, z uwzględnieniem gospodarowania mieniem oraz działalności Komisji Bioetycznej.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 13 maja 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Rektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Collegium w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. W okresie objętym kontrolą Collegium, m.in. poprzez Dział Kliniczny, utworzony Zarządzeniem nr 17/96 Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Collegium Medicum (zwany dalej Prorektorem UJ ds. Collegium Medicum), sprawowało nadzór nad czterema szpitalami, tj. Szpitalem Uniwersyteckim w Krakowie (SU), Uniwersyteckim Szpitalem Dziecięcym w Krakowie (USD), Uniwersytecką Kliniką Stomatologiczną w Krakowie (UKS) oraz Uniwersyteckim Szpitalem Ortopedyczno-Rehabilitacyjnym

w Zakopanem (USO-R). Zatrudnieni w tym dziale pracownicy posiadali uprawnienia do przeprowadzania kontroli w nadzorowanych szpitalach. Dział Kliniczny, zgodnie z przepisem § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 listopada 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej i nad jednostkami transportu sanitarnego¹ (zwanego dalej „rozporządzeniem”), planował coroczne kontrole w ww. szpitalach – łącznie w latach 2006 – 2009 zaplanowano 16 kontroli – w zakresie, o którym mowa w rozporządzeniu. NIK zwraca uwagę, że Collegium w 2008 r. nie przeprowadziło wymaganej kontroli w USD. Przedstawione przez ówczesnie kierującą Działem Kliniką oraz Prorektora UJ ds. Collegium Medicum wyjaśnienie, że ze względu na trwający w 2008 r. strajk personelu Władze Collegium były w stałym kontakcie z Dyрекcją Szpitala, a bieżące konsultacje spełniały funkcje nadzoru i kontroli w tej jednostce, zdaniem NIK, nie stanowiły podstawy do odstąpienia od przeprowadzenia kontroli, o których mowa w § 7 ust. 2 rozporządzenia.

Wszystkie zbadane protokoły pokontrolne były podpisane przez dyrektorów kontrolowanych szpitali oraz osoby przeprowadzające kontrole. Stwierdzono natomiast, że protokoły z kontroli przeprowadzonych w SU i USD² nie były podpisane przez głównych księgowych szpitali, co było niezgodne z postanowieniami § 10 ust. 3 rozporządzenia.

Dział Kliniczny dokonywał analiz dokumentów przedkładanych przez nadzorowane szpitale, na podstawie których opracowywał m.in. corocznie sprawozdania z działalności tych szpitali, które, po zatwierdzeniu przez Prorektora UJ ds. Collegium Medicum, wysyłano (w styczniu każdego roku) do Ministra Zdrowia.

2. Collegium oraz nadzorowane przez nie szpitale, w latach objętych kontrolą, przedkładały Ministrowi Zdrowia wnioski o dotacje na finansowanie inwestycji budowlanych oraz zakupów inwestycyjnych – złożono łącznie 62 wnioski na zakup sprzętu (56 wniosków szpitali oraz 6 wniosków Collegium), spośród których otrzymano środki na zakup 20 wnioskowanych pozycji (14 dla szpitali i 6 dla Collegium). Łącznie wnioskowano o dotacje w kwocie 50.799,8 tys. zł, z czego otrzymano 34.229,0 tys. zł (67,4 % kwoty planowanej), a wykorzystano 34.175,6 tys. zł – zwracając 53,4 tys. zł (0,16 % otrzymanych środków). Wg wyjaśnień, nieotrzymanie dotacji na pozostałe zadania wynikało z braku środków w Ministerstwie Zdrowia na realizację wnioskowanych

¹ Dz. U. z 1999 r. Nr 94, poz. 1097.

² Szczegółowymi badaniami objęto kontrole przeprowadzone w SU (4 kontrole) i USD (3 kontrole).

pozycji lub z przyczyn formalnych, stwierdzonych we wnioskach, które, zdaniem NIK, świadczyły o nierzetelności ich sporządzania. NIK nie wnosi uwag do terminów przekazywania przez Collegium dotacji na konta szpitali – od 1 do maksymalnie 10 dni (w 5 przypadkach³ Ministerstwo Zdrowia dotacje przekazało bezpośrednio na konto szpitali). Terminy wpływu dotacji umożliwiały wykorzystanie ich zgodnie z przeznaczeniem i planem. Wybór dostawców sprzętu medycznego dla szpitali następował każdorazowo po przeprowadzeniu postępowania przetargowego⁴.

3. Rady Społeczne SU oraz USD⁵, zgodnie z art. 46 pkt 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej⁶, funkcjonowały w oparciu o uchwalone przez siebie regulaminy działalności. Rady te, zgodnie z art. 46 pkt 1 ww. ustawy, przedstawiały Collegium wnioski i opinie – łącznie w okresie objętym kontrolą przedstawiono 22 wnioski i opinie. Collegium posiadało określone Uchwałą Senatu UJ nr 12/V/2003 z dnia 28 maja 2003 r. zasady zakupu lub przyjęcia darowizny aparatury i sprzętu medycznego przez uniwersyteckie zakłady opieki zdrowotnej.

W latach 2006 – 2008 Collegium nie reagowało na nieprawidłowości, jakie występowały w SU, które ujawniono w wyniku przeprowadzonej przez NIK kontroli P/08/137⁷. Stwierdzono m.in., że jakkolwiek plany zakupów inwestycyjnych, jako część planów rzeczowo-finansowych na poszczególne lata, opiniowała Rada Społeczna Szpitala, to jednak Rada nie podejmowała uchwał opiniujących zmiany tych planów, gdyż jej posiedzenia odbywały się z reguły raz do roku⁸. Zmiany zatwierdzano *ex post*.

NIK pozytywnie ocenia podjęcie przez Władze Collegium działań, mających na celu wyeliminowanie nieprawidłowości ujawnionych w wyniku ww. kontroli⁹.

4. Collegium na dzień 1 stycznia 2009 r. dysponowało 149 działkami gruntów o łącznej powierzchni 609.573 m², w tym 9 działkami o nieuregulowanym stanie prawnym o łącznej powierzchni 16.274 m² (2,67 % powierzchni wszystkich gruntów) oraz 90 budynkami o łącznej powierzchni 189.148,64 m², w tym 4 budynkami położonymi

³ 2 w 2007 r., 2 w 2008 r. oraz 1 w 2009 r. - wpływu dotacji bezpośrednio na konto szpitali były spowodowane niezwłoczną potrzebą wydatkowania przyznanych środków.

⁴ W badanym okresie zakupy sprzętu dokonywane były w dwóch szpitalach (USD i USO-R).

⁵ Szczegółowa kontrola dotyczyła działalności Rad Społecznych tych dwóch szpitali.

⁶ Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.

⁷ Kontrola realizacji zakupów sprzętu medycznego i leków przez szpitale kliniczne oraz finansowania przez dostawców różnych sfer działalności tych szpitali.

⁸ W kontrolowanym okresie Rada Społeczna odbywała posiedzenia w dniach: 21 marca 2006 r., 29 maja 2007 r., 11 lutego 2008 r., 24 czerwca 2008 r. oraz 16 czerwca 2009 r.

⁹ We wrześniu 2009 r. odbyło się w tej sprawie spotkanie władz Collegium z Dyrektorem Szpitala. Ponadto Dyrekcja Szpitala Uniwersyteckiego podjęła decyzję o okresowej aktualizacji planów rzeczowo-finansowych oraz zobowiązała się do przedstawiania skorygowanych planów do akceptacji Radzie Społecznej Szpitala.

na gruntach o nieuregulowanym stanie prawnym o łącznej powierzchni 13.722,60 m² (7,25 % powierzchni wszystkich budynków). Na dzień 1 stycznia 2009 r. Collegium udostępniło odpłatnie budynki o łącznej powierzchni 1.881,32 m² oraz nieodpłatnie o łącznej powierzchni 109.192,90 m². Nieudostępnione innym podmiotom budynki, o powierzchni 78.074,42 m², wykorzystywało Collegium. Pozostałe nieruchomości udostępniono odpłatnie 38 podmiotom gospodarczym¹⁰.

NIK pozytywnie ocenia gospodarowanie, w okresie objętym kontrolą, przez Collegium posiadanymi gruntami oraz budynkami, w szczególności niedokonywanie nakładów na nieruchomości o nieuregulowanym statusie prawnym, przy równoczesnym podejmowaniu działań zmierzających do jego uregulowania.

Z pracownikami Collegium zawarto łącznie 3 umowy dzierżawy, w tym w jednym przypadku stawka czynszu dzierżawnego odbiegała od dwóch pozostałych¹¹.

5. Stosownie do postanowień § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych¹² (zwanego dalej „*rozporządzeniem w sprawie komisji bioetycznych*”), Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego Zarządzeniem nr 22 z dnia 6 lipca 1999 r., a następnie Zarządzeniem nr 78 z dnia 18 grudnia 2008 r.¹³, powołał Komisję Bioetyczną, określając jej zadania, tryb działania oraz zasady finansowania. Decyzją nr 90 z dnia 26 września 2005 r. oraz decyzją nr 36 z dnia 14 października 2008 r. Rektor UJ, na podstawie Zarządzenia nr 22 z dnia 6 lipca 1999 r., ustalił skład Komisji (dwukrotnie po 14 osób). Skład Komisji oraz okres kadencji był zgodny z określonym w § 3 ust. 1 i 2 *rozporządzenia w sprawie komisji bioetycznych*.

¹⁰ Umowy zawarto odpowiednio w dniach: 7.07.2000 r. z Uniwersytecką Kliniką Stomatologiczną z/s Kraków, ul. Kopernika 19, 30.09.2000 r. ze Szpitalem Uniwersyteckim w Krakowie z/s Kraków, ul. Strzelecka 3/5 oraz 1.02.2001 r. z Uniwersyteckim Szpitalem Dziecięcym z/s Kraków, ul. Wielicka 265.

¹¹ NIK zwraca uwagę, że aneksem nr 2 do umowy z dnia 1.04.1992 r., obowiązującym od dnia 1.07.1997 r., ustalono miesięczną opłatę za 1 m² w wysokości 2,50 zł, a więc w wysokości niższej od stawek rynkowych, np. ustalonych w zarządzeniach Prezydenta Miasta Krakowa dotyczących wysokości stawek czynszu najmu, dzierżawy. W pozostałych zbadanych umowach wysokość stawek czynszu określona została na poziomie nie niższym od wysokości stawek określonych w ww. zarządzeniach. Wg Zarządzenia nr 856/2008 z dnia 5.05.2008 r. w sprawie trybu i szczegółowych warunków najmu lokali użytkowych stanowiących własność Gminy Miejskiej Kraków wynajmowanych przez Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie oraz zarządzenie nr 570/2005 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 7.04.2005 r. w sprawie zasad najmu lokali użytkowych - stawki za wynajem garaży wynosiły odpowiednio 4,59 zł i 3,50 zł za 1m² (bez uwzględnienia corocznej waloryzacji o wskaźnik wzrostu cen i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez GUS).

¹² Dz. U. Nr 47, poz. 480.

¹³ Zarządzenia nr 22 i nr 78: w sprawie powołania Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz zakresu i trybu jej działania.

W wyniku analizy 20 wniosków o wydanie opinii przez Komisję Bioetyczną w sprawie planowanych eksperymentów medycznych wraz z pozostałą dokumentacją danej sprawy ustalono, że w przypadku 2 opinii, dotyczących wielośrodkowego eksperymentu medycznego, Komisja nie zawiadomiła komisji bioetycznych, właściwych dla ośrodków, w których miał być przeprowadzany dany eksperyment medyczny, do czego była zobowiązana przepisem § 7 *rozporządzenia w sprawie komisji bioetycznych*. Przewodniczący Komisji wyjaśnił, że „w wyniku przeoczenia Komisja nie powiadomiła komisji lokalnych o zamiarze przeprowadzenia na terenie ich działania badania”. Ponadto stwierdzono, że spośród analizowanych wniosków, trzy dotyczyły eksperymentów badawczych, realizowanych w ramach programów statutowych, o których prowadzeniu nie poinformowano właściwych Dyrektorów Szpitali.

Badanie ww. wniosków w zakresie prawidłowości wnoszenia opłat przez podmioty zamierzające przeprowadzić eksperyment medyczny wykazało, że tylko w 2 przypadkach (10 %) Komisja podjęła uchwałę wyrażającą opinię po wpływie środków pieniężnych na właściwe konto. Naruszało to przepisy § 10 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie komisji bioetycznych*, zgodnie z którymi opłaty za wydanie opinii o eksperymencie medycznym podmiot, zamierzający przeprowadzić ten eksperyment, wnosi do podmiotu powołującego komisję bioetyczną na jego wezwanie, przed podjęciem uchwały wyrażającej opinię.

Ponadto, NIK zwraca uwagę, że przekazanie opinii badaczowi (wnioskodawcy) w 8 przypadkach nastąpiło przed otrzymaniem zapłaty za jej wydanie. W jednym przypadku, pomimo upływu terminu płatności (26.01.2010 r.), określonego fakturą VAT nr 50031400 z dnia 12.01.2010 r., obciążającą firmę Vascular Concepts Limited za wydanie przez Komisję opinii w sprawie poprawki dotyczącej eksperymentu medycznego (KBET/119/B/2007), do czasu kontroli NIK nie wpłacono kwoty 1.000 zł, a w dniu 1.02.2010 r. opinię przekazano badaczowi (wnioskodawcy).

Wnioskodawcy, w okresie objętym kontrolą, byli obciążani za wydanie opinii przez Komisję Bioetyczną fakturami VAT z zastosowaniem zwolnienia z podatku od towarów i usług (wydanie opinii traktowano, jak wykonanie usługi w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego, pozostałej, gdzie indziej niesklasyfikowanej), a od 2010 r. z zastosowaniem stawki VAT w wysokości 22 %. W obu przypadkach, wymienione rozwiązania dotyczące opodatkowania czynności polegających na wydawaniu opinii o eksperymentach medycznych, zdaniem NIK, były nieprawidłowe. Czynności wykonywane przez komisję bioetyczną, powołaną przez rektora uczelni medycznej,

nie stanowią działalności gospodarczej w rozumieniu art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług¹⁴, lecz są realizacją powierzonych przez państwo zadań o charakterze publicznym. Komisje bioetyczne, działające przy uczelniach medycznych, nie wykonują działalności gospodarczej, a jedynie działalności opiniodawczą. W ocenie NIK, nie jest możliwe uznanie wyższej uczelni medycznej, wykonującej poprzez komisję bioetyczną czynności polegających na wydawaniu opinii o projekcie eksperymentu medycznego, za podatnika podatku od towarów i usług.

Poza wyżej wymienionymi uwagami NIK ocenia pozytywnie działalność Komisji Bioetycznej w zakresie podejmowania uchwał wyrażających opinie w sprawie eksperymentów medycznych.

6. Collegium w latach 2006 – 2009 uzyskało darowizny pieniężne w łącznej kwocie 750.764,27 zł oraz 11 darowizn rzeczowych. Darowizny pozyskano, zgodnie z zasadami ich przyjmowania, określonymi w Statucie Uniwersytetu Jagiellońskiego – Dział VI „Majątek i gospodarka finansowa”¹⁵. W związku z przyjęciem darowizn Collegium nie miało zobowiązań w stosunku do darczyńców. Urządzenia i aparaty otrzymane przez Collegium (darowizny rzeczowe) oraz zakupione z darowizn pieniężnych są własnością Collegium, w jego ewidencji, użytkowane w jego jednostkach.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Zapewnienie bezzwłocznego przekazywania przez Przewodniczącego Komisji Bioetycznej uchwał wyrażających opinie w sprawie danego eksperymentu medycznego kierownikom zakładów opieki zdrowotnej, w których ma być przeprowadzany dany eksperyment medyczny, a w przypadku opinii dotyczącej eksperymentu wielośrodkowego również komisjom bioetycznym, właściwym dla tych ośrodków.**
- 2. Egzekwowanie opłat za wydanie opinii o eksperymentach medycznych przed podjęciem uchwał wyrażających opinie Komisji Bioetycznej w danej sprawie.**
- 3. Podjęcie działań w celu wyegzekwowania należności wynikającej z faktury VAT nr 50031400 z dnia 12.01.2010 r.**

¹⁴ Dz. U. Nr 54, poz. 535 ze zm.

¹⁵ Statut Uniwersytetu Jagiellońskiego uchwalony przez Senat UJ dnia 7.06.2006 r. Poprzednio obowiązujący Statut UJ z dnia 26.05.1993 r. analogicznie regulował kwestie przyjmowania darowizn (zapis Statutu dotyczył przedmiotów majątku o znacznej wartości – uchwałą Senatu z dnia 31.10.2007 r. skonkretyzowano ten zapis wskazując na kwotę 200.000 zł).

4. Prawidłowe dokumentowanie czynności wykonywanych przez Komisję Bioetyczną na rzecz podmiotów zewnętrznych, polegających na wydawaniu opinii o eksperymentach medycznych.

5. Stosowanie stawek rynkowych przy udostępnianiu lokali użytkowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Rektora, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.